

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดของวิลเลียมส์ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดของวิลเลียมส์ 2) เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียนและ 3) เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ โดยใช้แนวคิดของวิลเลียมส์กับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ เด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนวัดบุญชุกราม ตำบลบ่อผุด อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 50 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยมีโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม หลังจากนั้นจึงสุ่มกลุ่มตัวอย่างเข้าสู่กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายแบบจับสลาก โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้คือ 1) แผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดของวิลเลียมส์ 2) แผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียนและ 3) แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพของทอร์เรนซ์แบบ ก. ซึ่งใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มทดลอง กลุ่มควบคุมและมีการทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลอง (randomized control group pretest-posttest design) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังทำกิจกรรมตามแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดของวิลเลียมส์และเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียน โดยใช้สถิติ $t - test$ for Dependent sample และเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดของ วิลเลียมส์กับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียน โดยใช้สถิติ $t - test$ for Independent sample

สรุปผลการวิจัย

1. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยทั้งในภาพรวม และรายด้านหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดของวิลเลียมส์สูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยทั้งในภาพรวม และรายด้านหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียนสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยทั้งในภาพรวมและรายด้านที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดของวิลเลียมส์สูงกว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดของวิลเลียมส์กับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียน อภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. จากการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดของวิลเลียมส์ พบว่าความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยทั้งในภาพรวมและรายด้านหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดของวิลเลียมส์สูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพราะการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจัดกิจกรรมต่างๆ โดยมีจุดประสงค์เพื่อฝึกให้เด็กคิดหาคำตอบให้ได้จำนวนมาก มีความคล่องแคล่วในการคิด คิดได้หลายแง่มุมและแปลกใหม่ มีความคิดริเริ่มและมีรายละเอียดในการคิดที่ซับซ้อนมากขึ้นหรือมีความคิดละเอียดลออ วิลเลียมส์ได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนให้แสดงออกทางความคิดแบบอเนกนัยคือ การคิดคล่องแคล่ว การคิดริเริ่ม การคิดยืดหยุ่นและการคิดละเอียดลออ ประกอบด้วยเทคนิควิธีการสอนที่แตกต่างกันไปหลายกิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยเลือกมาปรับใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 4 กิจกรรมได้แก่

1.1 การใช้คำถามช่วยและกระตุ้นให้ตอบ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้คำถามปลายเปิดที่ไม่มีคำตอบตายตัว ทำให้เด็กสามารถตอบได้หลากหลาย โดยไม่ต้องกลัวว่าจะตอบผิด และเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ทำให้เด็กกระตือรือร้น มีความสนใจ รวมถึงกล้าแสดงความคิดเห็น พร้อมหาเหตุผลที่แปลกๆ มาใช้ในการตอบคำถาม ซึ่งหลังจากจัดกิจกรรมนี้

พบว่าเด็กปฐมวัยกล้าแสดงออกทางความคิด ร่วมแสดงความคิดเห็นมากขึ้น โดยไม่ต้องกลัวว่าจะตอบผิด ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ได้รวดเร็วขึ้น สามารถคิดได้รวดเร็วขึ้นว่าจะสร้างผลงานอะไรออกมา จะใช้สีหรืออุปกรณ์ชิ้นใดในการสร้างผลงานทางศิลปะ ผลงานที่ออกมาจะแตกต่างกับเพื่อนๆ คนอื่น มีรายละเอียดของภาพหรือผลงานมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าเด็กมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น

1.2 การเปลี่ยนแปลง เป็นการฝึกให้คิดถึงการเปลี่ยนแปลง คัดแปลง การปรับปรุงสิ่งต่างๆ ที่คงสภาพมาเป็นเวลานานให้เป็นไปในรูปแบบอื่นๆ และเปิดโอกาสให้เปลี่ยนแปลงด้วยวิธีการต่างๆ อย่างอิสระ ในการวิจัยครั้งนี้กิจกรรมที่จัดเช่น กิจกรรมการประดิษฐ์ตุ๊กตาผัก โดยใช้ผักกินผักชนิดต่างๆ มาสร้างสรรค์ผลงานเป็นตุ๊กตาผักขึ้นมา ซึ่งในกิจกรรมนี้เด็กจะมีความคิดริเริ่มได้ดีมาก จากการสังเกตการทำกิจกรรมเด็กปฐมวัยสามารถแตกความคิดจากของเดิมไปสู่ความคิดแปลกใหม่ที่ไม่ซ้ำซ้อนกับของเดิม มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าลองที่จะทำขึ้นมา ถึงแม้ว่าเด็กบางคนจะทำออกมาไม่สวย แต่สิ่งที่เด็กบอกออกมาหรืออธิบายให้ฟังว่าสิ่งที่ทำนั้นคืออะไรหรือเด็กกำลังคิดอะไรอยู่ซึ่งก็ถือว่าเด็กมีความคิดจินตนาการ มีความคิดสร้างสรรค์

1.3 การสร้างสิ่งใหม่จากโครงสร้างเดิม เป็นการฝึกให้เด็กปฐมวัยรู้จักสร้างสิ่งใหม่ๆ กฎเกณฑ์ใหม่ๆ ความคิดใหม่ โดยอาศัยโครงสร้างเดิมหรือกฎเกณฑ์เดิมที่เคยมีอยู่ แต่พยายามคิดพลิกแพลงให้แตกต่างไปจากเดิม ในการวิจัยครั้งนี้กิจกรรมที่จัดเช่น กิจกรรมวาดภาพกันเถอะ เป็นการวาดภาพต่อเติมจากภาพที่วาดไม่เสร็จ โดยให้เด็กวาดภาพต่อเติมจากภาพที่ผู้สอนกำหนดให้ ซึ่งกิจกรรมนี้เด็กจะต้องคิดว่าจะทำให้ภาพนั้นสมบูรณ์ได้อย่างไร ทำให้เด็กเกิดจินตนาการ ทำท่ายให้อายกลองทำให้เสร็จเป็นรูปร่างด้วยความคิดที่เป็นอิสระและมีความพอใจในผลงาน ซึ่งเป็นการเริ่มต้นในการคิดและยอมรับความแตกต่างจากเพื่อนคนอื่น สร้างเสริมให้เด็กเกิดความมั่นใจกล้าคิดในสิ่งที่แปลกๆ ใหม่ๆ นำไปสู่การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ต่อไป

1.4 ทักษะการมองภาพในมิติต่างๆ ที่แปลกใหม่ เป็นการฝึกให้แสดงความรู้สึกนึกคิดจากการมองภาพในแง่มุมแปลกๆ ใหม่ๆ ไม่ซ้ำของเดิม ในการวิจัยครั้งนี้กิจกรรมที่จัดเช่น กิจกรรมเมื่อฉันอายุ 20 ปี นั้นจะเป็นอย่างไร เป็นการวาดภาพตัวเองในอนาคต ทำให้เด็กเกิดจินตนาการในวาดภาพ เกิดความท้อท้อ ยั่วอยากทำ มีความกระตือรือร้น สนุกสนาน เพลิดเพลิน และภาพที่ออกมานั้นก็แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของรายละเอียดที่ประกอบขึ้นเป็นภาพสิ่งนั้น นอกจากนี้เด็กยังมีความคิดริเริ่มที่จะต้องคิดจินตนาการรูปร่างลักษณะของตนเองในอนาคตและเกิดความคิดละเอียดลออว่าตนเองมีลักษณะเด่นหรือมีรายละเอียดอย่างไรบ้าง ทำให้ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเพิ่มขึ้น

จากการสังเกตพฤติกรรมเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดของวิลเลียมส์ทั้ง 4 กิจกรรมในภาพรวมนั้น ผู้วิจัยพบว่าเด็กใช้เวลาในการคิดเร็วขึ้นและมีปริมาณความคิดที่เพิ่มขึ้น โดยมีความคิดคล่องแคล่วมากขึ้น มีความคิดที่แปลกใหม่ ไม่เลียนแบบความคิดของผู้อื่น กล้าแสดงออกทางความคิด และมีความคิดถึงรายละเอียดอื่นๆ ของสิ่งนั้น ได้มากกว่า ก่อนที่จะได้รับการจัดกิจกรรม ซึ่งเป็นลักษณะของผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ เกลล์ (Gale, 1988 ; อ้างถึงใน วรรณา กรัสมพรหม, 2546, หน้า 15) กล่าวว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวคนทุกคน และสามารถส่งเสริมคุณลักษณะนี้ให้พัฒนาสูงขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับอริ พันธมณี (2545, หน้า 24) กล่าวว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่อยู่ในตัวคนทุกคนสามารถทำให้สูงขึ้นได้ โดยอาศัยการเรียนรู้ แต่ถ้าขาดโอกาสฝึกฝนจะค่อยๆ หายไปที่ละน้อย และถ้าฝึกบ่อยๆ จะมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น การเล่นหรือการทำกิจกรรมที่ใช้จินตนาการหรือกิจกรรมที่เพื่อนอาจมีส่วนสำคัญในการนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ต่อไป ดังนั้นเมื่อเด็กได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดของวิลเลียมส์ ทำให้ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. จากการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียน พบว่าความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยทั้งในภาพรวมและรายด้านหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียนสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียนได้ยึดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เป็นแกนและจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่กำหนดไว้ในแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียน โดยมีกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมคือกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสรีหรือกิจกรรมเล่นตามมุม กิจกรรมกลางแจ้งและกิจกรรมเกมการศึกษา โดยการจัดกิจกรรมดังกล่าว ทำให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่หลากหลาย จะช่วยทำให้เกิดจินตนาการ เกิดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์และทำให้ความคิดสร้างสรรค์ได้รับการพัฒนาให้สูงขึ้น

จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กโดยผ่านการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียนนั้น เด็กมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น โดยการสังเกตจากผลงานของเด็กในการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เช่นการวาดภาพ การเล่นกับสี การประดิษฐ์และการปั้นดินน้ำมันได้อย่างสร้างสรรค์ โดยทำให้ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออเพิ่มขึ้น ดังนั้นเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแผนการจัดประสบการณ์

ของโรงเรียนมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. จากการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดของวิลเลียมส์กับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียน พบว่าความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยทั้งในภาพรวมและรายด้านที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดของวิลเลียมส์สูงกว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดของวิลเลียมส์เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นได้ ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดของวิลเลียมส์ที่ผู้วิจัยจัดขึ้น ผู้วิจัยได้นำแนวคิด เทคนิคของวิลเลียมส์ โดยมี 4 กิจกรรมดังนี้คือ 1) กิจกรรมการใช้คำถามช่วยและกระตุ้นให้ตอบ, 2) กิจกรรมการเปลี่ยนแปลง, 3) กิจกรรมการสร้างสิ่งใหม่จากโครงสร้างเดิม และ 4) กิจกรรมการพัฒนาทักษะในการจินตนาการมองเห็นภาพในมิติที่แปลกใหม่ ซึ่งทั้ง 4 กิจกรรมนี้ผู้วิจัยได้จัดสอนสอดแทรกในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ครั้งละ 1 กิจกรรม กิจกรรมละ 3 ครั้ง โดยใช้วิธีการสร้างผลงานศิลปะสร้างสรรค์วิธีเดียว เมื่อเด็กทำกิจกรรมเสร็จแล้วผู้วิจัยได้ให้เด็กนำเสนอผลงาน และสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรม โดยการเสนอขั้นตอน ส่วนประกอบ และแนวคิดในการทำกิจกรรม ส่วนกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียนนั้น ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียน ซึ่งแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียนได้กำหนดวิธีการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ โดยกิจกรรมที่จัดในแต่ละครั้ง จัดครั้งละ 4 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมวาดภาพด้วยสีเทียน 2) กิจกรรมปั้นดินน้ำมัน/แป้งโด 3) กิจกรรมประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ตามหน่วยการเรียนรู้ และ 4) กิจกรรมฉีกปะติด/พิมพ์ภาพ/หยดสี/กลิ้งสี ซึ่งทั้ง 4 กิจกรรมนี้ได้ให้เด็กเลือกทำกิจกรรมตามอิสระ 2 กิจกรรม และกิจกรรมบังคับ 2 กิจกรรม โดยในแต่ละวันเด็กต้องทำกิจกรรมอย่างน้อย 2 กิจกรรมหรือต้องได้ผลงานออกมา วันละ 2 ชิ้นงาน ซึ่งการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ทั้ง 2 กลุ่มนี้มีวิธีการสอนที่แตกต่างกัน จึงทำให้ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันไปด้วย ซึ่งเด็กที่ได้ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดของวิลเลียมส์มีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียน เพราะการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดของวิลเลียมส์จัดกิจกรรมครั้งละ 1 กิจกรรม แต่ละกิจกรรมช่วยกระตุ้นให้เด็กได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้สูงขึ้น โดยกระตุ้นให้เด็กได้ใช้ความคิด เปิดโอกาสให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สนทนาพูดคุยในเรื่องเดียวกัน ผู้สอนก็ได้สอน/สาธิตในเรื่องเดียว จึงทำให้เด็กไม่สับสน และสามารถทำ

กิจกรรมนั้นได้อย่างเต็มที่ โดยไม่ต้องกลัวว่าจะทำกิจกรรมอย่างอื่นไม่ทัน เด็กก็ได้ใช้ความคิด มีสมาธิได้ดีขึ้น และคิดจะทำผลงานออกมาได้รวดเร็วขึ้น โดยที่ไม่เหมือนใคร มีผลงานที่แปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม มองแง่มุมใหม่ๆ ได้เพิ่มขึ้น รายละเอียด/ส่วนประกอบในการสร้างสรรค์ผลงานก็เพิ่มขึ้น และนึกถึงองค์ประกอบเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ได้สมบูรณ์ขึ้น ดังนั้นการให้เด็กมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมทุกครั้ง การให้แสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ ทำให้เด็กไม่เบื่อหน่าย เรียนสนุก สนใจต่อการทำกิจกรรม และร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ เมื่อเด็กได้รับการกระตุ้นให้คิดอย่างสร้างสรรค์ ก็จะสามารแสดงความคิดจินตนาการต่างๆ ออกมาเป็นผลงานได้อย่างสร้างสรรค์ จึงส่งผลให้เด็กเกิดความสนใจ และรู้สึกสนุกสนานเพราะแปลกแตกต่างไปจากการเรียนปกติ ทำให้เด็กเกิดความสุข กระตือรือร้นที่จะร่วมกิจกรรมและเกิดผลในเชิงบวกต่อเด็ก ในแง่ของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางความคิดสร้างสรรค์ทั้งด้านสติปัญญาคือ ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออ และด้านจิตใจหรือความรู้สึกที่อยากรู้ อยากเห็น กล้าเสี่ยงที่จะทำผลงานที่แปลกใหม่ และมีจินตนาการที่แปลกใหม่ สามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็นและจินตนาการออกมาเป็นผลงานทางศิลปะของตนเองได้อย่างสร้างสรรค์ และเห็นคุณค่าของผลงานนั้นด้วยความภาคภูมิใจ แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดของวิลเลียมส์ ทำให้เด็กมีความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออสูงกว่าการได้รับการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียน ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรศรา พันธุ์สีดา (2545, หน้าบทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมตามแนวคิดของวิลเลียมส์ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลวัดนางนอง กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกกิจกรรมตามแนวคิดของวิลเลียมส์มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการฝึกกิจกรรมตามแนวคิดของวิลเลียมส์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นอกจากนี้จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยทั้งสองกลุ่มภายหลังการทดลองพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดของวิลเลียมส์ และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียน มีพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันดังนี้คือเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดของวิลเลียมส์สามารถคิดได้อย่างคล่องแคล่วรวดเร็วขึ้น กล้าที่จะคิดเสนอความคิดเห็นออกมาอย่างอิสระ กล้าที่จะเสี่ยงแสดงความคิดเห็นและมีความคิดที่แปลกใหม่หลากหลายโดยไม่ซ้ำกับความคิดของผู้อื่นมากขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถคิดถึงรายละเอียดต่างๆ ได้มากขึ้นกว่าเดิม ส่วนเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้แผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียนมีความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออเพิ่มขึ้น

น้อยกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวิลเลียมส์ ดังนั้นความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้แนวคิดของวิลเลียมส์สูงกว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแผนการจัดประสบการณ์ของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดของวิลเลียมส์สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยให้สูงขึ้นได้ ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรนำรูปแบบการสอนนี้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1.2 ก่อนที่ครูผู้สอนจะนำแนวคิด เทคนิคและวิธีการสอนตามแนวคิดของวิลเลียมส์ไปใช้ควรจะศึกษาแนวคิด วิธีการสอนให้เข้าใจก่อน เพื่อที่จะได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเด็ก

1.3 ควรมีการติดตามผลความคิดสร้างสรรค์เป็นระยะหลังการทดลอง เช่น 1 เดือน 3 เดือนหรือ 1 ภาคเรียน เป็นต้น เพื่อศึกษาความคงทนของความคิดสร้างสรรค์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาถึงผลของการนำแนวคิด เทคนิคของวิลเลียมส์ไปใช้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์กับนักเรียนระดับชั้นอื่นๆ รวมถึงการนำไปใช้กับกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายในวิชาอื่นๆ หรือเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้แนวคิดของวิลเลียมส์กับวิธีการสอนรูปแบบอื่นๆ เช่น การสอนแบบโครงการ ทฤษฎีพหุปัญญา สตรีออนไลน์ เป็นต้น

2.2 ศึกษาถึงผลของการจัดกิจกรรมที่ใช้เทคนิค แนวคิดและวิธีการสอนของวิลเลียมส์ที่มีต่อตัวแปรตามด้านอื่นๆ เช่น ความกล้าแสดงออก การตั้งและตอบคำถาม เป็นต้น

2.3 ควรทดลองใช้เทคนิคอื่นตามแนวคิดของวิลเลียมส์ที่ยังไม่ได้ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มาพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เช่น การพิจารณาลักษณะ การเปรียบเทียบอุปมาอุปมัย เป็นต้น